

ТЕЗИ

звітної науково-практичної конференції 28 березня 2013 р. в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України, старшого наукового співробітника лабораторії професійної орієнтації і виховання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук Вовковінського Миколи Івановича

Микола ВОВКОВІНСЬКИЙ

Педагогічна техніка викладача ПТНЗ як мистецтво психолого-педагогічної теорії

У статті розглядається важлива роль педагогічної техніки поряд з психолого-педагогічною, методичною і теоретичною підготовкою викладача та її рівноцінність разом з цими складовими підготовки.

Ключові слова: *мотиви, відношення, почуття, поведінка.*

Креативные качества преподавателя профессионально-технического учебного заведения

В кратком обзоре рассматривается роль педагогического работника в профессиональной ориентации и воспитании учащихся ПТУЗ в воспитании общепрофессиональных качеств, которые полностью вне поля зрения преподавателей и мастеров и не диагностируется в отличие от ЗУН.

Ключевые слова: *мотивы, отношения, чувства, поведение.*

Kreativni qualities of teacher of vocational training school

In the short review the role of the pedagogical worker in vocational guidance and education of pupils of VTS in education of all-professional qualities which completely out of sight of teachers and masters and it isn't diagnosed unlike knowledge ability skills is considered.

Keywords: *motives, relations, feelings, behavior.*

Педагогічна техніка є основою в роботі викладача, тому що вона найяскравіше відображає його схильність до педагогічної діяльності. На цьому наголошували К.С.Станіславський і С.Т.Шацький, які вказували, що замість того, щоб закликати викладача до творчості, потрібно вчити його умінню виконувати ту чи іншу педагогічну роботу, яка називається педагогічною технікою. Іншими словами, майстерність – це мистецтво діяти технічно й досконало. Тому жодне

мистецтво не може бути повноцінним, якщо воно не спирається на відповідну техніку. Такий підхід, звичайно, стосується і педагогічної діяльності.

Засвоєння викладачем педагогічної техніки, повинно стати ніби своєрідною «з'єднувальною ланкою» на шляху творчого оволодіння педагогічною професією в результаті об'єднання його пізнавальних потреб та інтелектуальних можливостей. Застосування ж викладачем всіх складових педагогічної техніки створюють вагомі передумови для включення його в науковий пошук, повноцінному становленню творчої особистості викладача ПТНЗ та стимулювання педагогічною технікою наукового пошуку, як мистецтва. Такий підхід важливий тому, що педагогічна техніка – завжди творчість та максимальне застосування здібностей, які стимулюють викладача до творчого переосмислення результатів своєї праці, піднімаючи його на щабель мистецтва застосування науки.

Це важливо тому, що вміння застосовувати науку є мистецтвом, а педагогічна техніка якраз і є тим найкращим практичним засобом, який піднімає діяльність викладача до рівня мистецтва у його виховній і навчальній діяльності. Робота викладача приносить йому задоволення і буде піднята до рівня мистецької дії у взаємовідносинах з учнями.

Педагогічна техніка включає такі компоненти **внутрішньої техніки**: особистісно-рефлексивна взаємодія (педагогічна інтуїція, емпатія, толерантність, комунікабельність, емоційне самовладання; елементи артистизму: фантазування, емотивність, імпровізація); удосконалення мислення і образної пам'яті: мислення – практично-дійове, наочно-образне, словесно-логічне; пам'ять: зорова, слухова, рухова і **зовнішньої**: знаково-контекстна взаємодія (вербальна комунікація – діалогічна і монологічна мова); невербальна і авербальна комунікація; розвиток органів відчуттів (дистантні рецепції): зір, слух, голос.

Таким чином, педагогічну техніку ми визначаємо як мистецтво навчання і виховання учнів, що уособлює в собі високий рівень реалізації і досконалості

педагогічної майстерності, розвинутої до рівня техніки за допомогою системи вербально-знакових і контекстно-автоматизованих дій викладача (невербальна та авербальна взаємодія з учнями), особистісно орієнтаційна та рефлексивна направленість, які разом із спеціальними вміннями (на основі дистантних рецепцій) дають змогу плідно вирішувати педагогічні завдання.

Отже, педагогічна техніка є однією з основних складових педагогічної майстерності, як і будь-яка інша техніка (сукупність прийомів) володіння спеціальними способами (засобами) у кожному виді діяльності (наприклад, техніка володіння музичними інструментами, спорт: бокс, футбол та ін., сфера обслуговування: робота з людьми, слюсар-столяр: техніка володіння відповідними інструментами тощо).

Часто можна почути, що педагогічна техніка – це один із методичних прийомів. Тому зупинимося на уточненні взаємозв'язку таких дефініцій, як «методи навчання», «методичний прийом», «педагогічна техніка», «педагогічний стиль». Методи навчання – це способи упорядкованої, взаємопов'язаної діяльності викладача й учнів, спрямованої на досягнення завдань процесу навчання. Методичний прийом – це елемент методу, тобто його «інструмент», який служить для «настроювання» методу. Наприклад, прийоми активізації пам'яті, мислення, переживання, почуттів, управління колективом і взаєминами в колективі тощо. Педагогічна техніка, якщо коротко, – це інструментально-педагогічний стиль ситуативної діяльності викладача.

Проте ототожнювати методичні прийоми і педагогічну техніку не доречно, тому що, наприклад, такий метод, як бесіда може бути прийомом під час використання практичного методу, а педагогічна техніка забезпечує ефективність використання кожного методу і прийому, тому що, наприклад, володіння особистісно-рефлексивною та знаково-контекстною взаємодіями, повинно стати необхідністю при використанні методів навчання і методичних прийомів.

Отже, педагогічна техніка розглядається для поглибленого вивчення і вдосконалення ситуативної взаємодії «викладач-учні» та «викладач-учень».

Іншими словами, педагогічна техніка повинна досліджуватися у тісному взаємозв'язку з методами навчання і, можна сказати, слугувати для повноцінного використання методів (способів роботи вчителя й учнів). У цьому і полягає інтегративність професійно компетентного самовдосконалення викладача, тобто такі навчальні предмети, як методика, педагогіка, психологія і педагогічна майстерність мають складати єдиний системно-інтеграційний комплекс процесу підготовки спеціаліста. При цьому кожен викладач повинен виробляти свій педагогічний стиль для того, щоб забезпечити найвищий результат при мінімальних витратах часу та зусиль.

Тому логічну послідовність формування педагогічної техніки викладача ПТНЗ в контексті професійної майстерності можна сформулювати таким чином: професійні знання – тренінг – педагогічна техніка – професійна (педагогічна) майстерність.

Таким чином, педагогічна техніка має відповідну внутрішню і зовнішню будову, що і було передбачено А.С. Макаренком та підтверджено сучасними вченими і дослідниками. Теза А.С. Макаренка про те, що педагогічну майстерність можна розвинути до високого ступеня досконалості, майже до ступеня техніки має повне підтвердження, до якого потрібно прагнути кожному викладачу ПТНЗ. В подальших дослідженнях педагогічну техніку потрібно досліджувати в інтеграційній єдності з психолого-педагогічного, методичною і теоретичною підготовкою.

Реєстраційна картка учасника

звітної науково-практичної конференції Інституту ПТО НАПН України «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання»

ПІБ: Вовковінський Микола Іванович

Місце роботи: ПТО НАПН України.

Науковий ступінь: кандидат педагогічних наук

Вчене звання: -

Посада: старший науковий співробітник

Установа: ПТО НАПН України, лабораторія професійної і виховання.

Адреса для листування: kolj7@ukr.net

Телефон: +380673172398, +380685943742, +380666998242, +380936019819

Тема виступу: «Педагогічна техніка викладача птнз як мистецтво психолого-педагогічної теорії»

Секція: Професійний розвиток особистості в сучасних соціально-економічних умовах.